

Tytuł: „Opowiem Ci o wolnej Polsce” – jak przygotować notację

Autor: Michał Kurkiewicz

Rodzaj materiału: artykuł

Data publikacji: 2012-01-16

1. Określenie tematu/znalezienie osoby. Przygotowanie się do nagrania – research historyczny. Prośba o uzyskanie zgody nagrywanej osoby na upublicznienie jej relacji w trakcie pokazu czy na stronie internetowej. Właściwe relacje personalne z nagrywaną osobą decydują nieraz o sukcesie przedsięwzięcia. Najlepiej nagrywać co najmniej 2-osobową ekipą – jedna osoba jest operatorem, druga – rozmówcą.
2. Miejsce nagrania: najlepiej w domu, bądź innym miejscu, w którym nasz bohater – świadek historii czuje się dobrze i bezpiecznie. Ażeby uniknąć zbędnego hałasu nagrywamy przy zamkniętym oknie, jeśli nagranie jest długie to robimy przerwy na wietrzenie, herbatę i odpoczynek.
3. Oświetlenie – generalnie tak samo jak w fotografii, więc światło dzienne najlepsze (i nie pod światło). Jeśli nagranie trwa długo – kilka godzin i w międzyczasie oświetlenie się zmienia (np. zachodzi słońce), to musimy reagować – „doświetlamy” naszego bohatera sztucznym źródłem światła. Jeśli dźwięk jest nagrywany nie mikrofonem zewnętrznym (najlepiej kierunkowym) tylko kamerowym, to nagrywamy go raczej z bliska. Plan filmowy: „główka” bądź „popiersie” – to pierwsze jeśli chcemy pokazać ekspresję twarzy – np. śmiech, płacz, to drugie – jeśli np. rozmówca gestykułuje i chcemy to zarejestrować. Oba plany jednakowo poprawne.
4. Rodzaje wywiadów: tematyczny (np. Pana/Pani przeżycia podczas wprowadzenia stanu wojennego), biograficzny – całe życie (ten może trwać dowolnie długo, np. kilka kolejnych dni). W czasie tego drugiego (o ile rozmówca rozgada się i „otworzy”) może wyjść na jaw sporo ciekawych szczegółów, czasem jest tak, że leitmotiv takiego wywiadu zmienia się w trakcie nagrania. (Spośród znanych instytucji zajmujących się „historią mówioną” wywiady biograficzne robią Karta i Dom Spotkań z Historią, tematyczne – Muzeum Powstania Warszawskiego). Z doświadczeń BEP IPN również wynika, że wywiady biograficzne pozwalają na nawiązanie więzi z rozmówcą i są bardziej wartościowe poznawczo.
5. Kwestie porządkowe (ważne z uwagi na przyszłą publikację materiału np. w internecie): umówić się z góry, że jak np. chcemy o coś dopytać to np. podnosimy rękę, rozmówca – nie spiesząc się – kończy swoją kwestię, wtedy pytamy. Nigdy nie „wcinamy się” w jego wypowiedź (wywiadu notacyjnego nie należy mylić z newsami, czy publicystyką w TV). Ze świadkiem historii się nie polemizuje, pyta się go, prosi o wyjaśnienia, uzupełnienia jakichś kwestii. Również prosimy rozmówcę o wypowiedzi możliwie pełnymi zdaniem, np. – niech nie mówi: „w 1989 roku”, „nie” tylko np. „Wtedy, w 1989 roku było tak i tak...”. „Nie uważałem, że plan osoby X dotyczący VYZ był dobry, gdyż...” Dlatego ważny jest sposób zadawania przez nas pytań – w celu uzyskania w

odpowiedzi pełnych zdań, gdyż to ułatwia późniejszą publikację wywiadu bądź jego fragmentu.

6. Rozmówcy są oczywiście różni, wiele zależy od czynników od nas niezależnych – stanu zdrowia, bądź samopoczucia świadka historii, ale znacznie chyba więcej zależy od nas: od naszej kindersztuby, znajomości rzeczy, właściwego podejścia do rozmówcy, i autentycznego (nie: udawanego!) zainteresowania tematem. Zasadniczo jednak ci świadkowie historii, którzy swoje wspomnienia wcześniej opublikowali są chyba „gorszymi” rozmówcami o tyle, że mają wszystko już „ustawione” w pamięci, a i ich wspomnienia są nieraz pisane jak prace naukowe (z wykorzystaniem archiwaliów i literatury przedmiotu). Tu szansa na uzyskanie jakichś nowych wiadomości nie jest duża – tak przynajmniej uczy doświadczenie.
7. Uwagi ogólne: projekt „Opowiem Ci o wolnej Polsce” łączy w sobie naukę (nieraz bardzo samodzielną), współpracę grupy i grupy z nauczycielem, a także zabawę, nie ma charakteru wyścigu szczurów typu „gra o indeks”. Relacje świadków historii (notacje) są ciekawe, wciągające i – naszym zdaniem – mają przyszłość. Coraz więcej instytucji, organizacji i osób zajmuje się nimi. Niewykluczone, że wkrótce powstanie w Polsce przynajmniej jedna tematyczna stacja TV, która będzie emitować tylko notacje. Ponadto projekt „Opowiem Ci o wolnej Polsce” jest ważny edukacyjnie, pozwala na tworzenie ciekawych narracji historycznych nt. PRL, a to jest nader ważne w nauczaniu i popularyzacji historii.
8. Odnośnie technologii: nie trzeba bać się kamery i w ogóle sprzętu, z nagrywaniem, „zrzucaniem” materiału na komputer, montażem itd. uczniowie na pewno sobie poradzą, gdyż młodzież jest bardziej zaawansowana technologicznie, natomiast rola nauczycieli polega na przygotowaniu (merytorycznym, psychologicznym) uczniów do wykonania zadań technicznych i „poprowadzeniu” ich.

